

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja

Druk nr 334
Warszawa, 2 lutego 2006 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Rafała Wiecheckiego.

(-) Przemysław Andrejuk; (-) Witold Bałazak; (-) Krzysztof Bosak;
(-) Roman Giertych; (-) Marek Kawa; (-) Janusz Kołodziej; (-) Bogusław Kowalski; (-) Arnold Masin; (-) Gabriela Masłowska; (-) Halina Murias;
(-) Radosław Parda; (-) Daniel Pawłowiec; (-) Szymon Pawłowski;
(-) Elżbieta Ratajczak; (-) Bogusław Sobczak; (-) Antoni Sosnowski;
(-) Ewa Sowińska; (-) Piotr Ślusarczyk; (-) Rafał Wiechecki; (-) Wojciech Wierzejski.

U S T A W A

z dnia r.

o zmianie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Art. 1.

W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. Nr 155, poz. 1016 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1. Dodaje się art. 36¹ w brzmieniu:

„1. Prezes Instytutu Pamięci jest zobowiązany w terminie 30 dni od złożenia wniosku do udostępnienia wnioskodawcy materiałów, w tym akt osobowych, dotyczących tajnych pracowników lub współpracowników organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne na wniosek:

- Organu upoważnionego do reprezentowania partii politycznej na zewnątrz, w odniesieniu do członków danej partii, przy czym do stosownego wniosku organ partii politycznej winien załączyć poświadczoną notarialnie kopię deklaracji członkowskiej danej osoby oraz zgodę danej osoby albo uwierzytelniony przez sąd statut partii politycznej lub jego notarialnie poświadczony odpis, w którym dopuszcza się złożenie takiego wniosku w imieniu partii politycznej;
- Redaktora naczelnego prasy w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt. 1 i 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 Prawo prasowe (Dz. U. z 1988r., Nr 5, poz. 24, z późn. zm.) w odniesieniu do osób, o których mowa w art. 2 pkt. 1-10 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne oraz osób, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz.U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428. z późn. zm.), co do których informacje służyć mają realizacji celów określonych w art. 1

ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe. Obowiązek wykazania potrzeby udostępnienia akt ciąży na wnioskodawcy.

2. Wnioskodawcy, o których mowa w ust. 1 są uprawnieni do upubliczniania informacji uzyskanych w sposób określony w tym przepisie.

3. Przepisy: art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.”

2. Dodaje się art. 45¹ w brzmieniu:

„Instytut Pamięci z urzędu wszczyna postępowanie w sprawie pomówienia Narodu lub Państwa Polskiego, grupy polskich obywateli lub też osób indywidualnych będących obywatelami polskimi o udział, organizowanie lub odpowiedzialność za zbrodnie komunistyczne i nazistowskie.”.

Art. 2

W ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 z późn. zm.) w art. 9 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Statut partii politycznej może zawierać zapis mówiący o tym, że członkostwo w partii politycznej jest równoznaczne z wyrażeniem zgody na udostępnienie przez Instytut Pamięci Narodowej organowi upoważnionemu do reprezentowania partii politycznej na zewnątrz informacji, o których mowa w art. 36¹ ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. Nr 155, poz. 1016 z późn. zm.), w odniesieniu do danej osoby.”

Art. 3

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Przedkładany projekt rozszerza dostęp do informacji z Instytutu Pamięci Narodowej przede wszystkim prasie. Ma to ułatwić dziennikarzom przygotowywanie i weryfikowanie rzetelności przygotowywanego materiału prasowego na dany temat czy też dotyczącego konkretnej osoby. Do tej pory prasa bardzo często opierała się w swoich publikacjach na tzw. „przeciekach” informacji z IPN oraz innych „źródeł” i wysuwała na tej podstawie w stosunku do różnych osób nieprawdziwe wnioski i twierdzenia godzące w dobre imię zarówno tych osób jak i ich rodzin. Taką „dziką lustracją” osób prowadzących działalność publiczną należy uznać za niewskazaną.

Zawarte w projekcie zmiany wprowadzają także możliwość sprawdzenia przez partię polityczną przeszłości swoich członków w zakresie określonym w ustawie o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, co wydaje się niezbędne dla przejrzystości życia publicznego oraz swobody działalności politycznej. Partia, wystawiając swoich członków na listy wyborcze czy też rekomendując je na określone stanowiska bierze za nie odpowiedzialność i winna posiadać wszelkie informacje co do ich ewentualnej agenturalnej przeszłości.

Obowiązek wykazania potrzeby udostępnienia akt będzie spoczywał zgodnie z proponowanymi zmianami na wnioskodawcy.

Ustawa ponadto nakazuje Instytutowi Pamięci Narodowej wszczęcie z urzędu postępowania w sprawie pomówienia Narodu lub Państwa Polskiego, a także grupy polskich obywateli i osób indywidualnych będących obywatelami polskimi o udział, organizowanie lub odpowiedzialność za zbrodnie komunistyczne i nazistowskie. Jest to zmiana konieczna, gdyż bardzo często na arenie międzynarodowej jesteśmy świadkami nieprawdziwych oskarżeń kierowanych pod adresem zarówno Narodu jak i obywateli polskich o rzekomą pomoc czy kolaborację ze zbrodniczymi reżimami – nazistowskim i komunistycznym. Proponowana zmiana ma wyposażyć IPN w nowe narzędzia mające na celu usprawnienie oraz przyspieszenie ścigania tego rodzaju przestępstw i obronę prawdy historycznej.

Przedkładana ustawa nie spowoduje dodatkowego obciążenia budżetu państwa.

Przedkładana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

BSE-WEP-293/06

Warszawa, 14 lutego 2006 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie zgodności poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Rafał Wiechecki) z prawem Unii Europejskiej

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2002 r. Nr 23, poz. 398, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Przedstawiony projekt ustawy przewiduje wprowadzenie zmian w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. Nr 155, poz. 1016, ze zmianami) oraz ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857, ze zmianami).

Art. 1 projektu (nowy art. 36¹ ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu) przewiduje nałożenie na Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej obowiązku udostępnienia wnioskodawcy materiałów, w tym akt osobowych, dotyczących tajnych pracowników lub współpracowników organów bezpieczeństwa państwa na wniosek:

- organu upoważnionego do reprezentowania partii politycznych na zewnątrz w odniesieniu do członków danej partii,

BIURO STUDIÓW I EKSPERTYZ KANCELARII SEJMU

00-441 Warszawa, ul. Zagórna 3, tel. 621 09 71, 694 17 27, fax 694 18 65

- redaktora naczelnego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, ze zmianami) w odniesieniu do określonej kategorii osób pełniących funkcje publiczne.

Wnioskodawcy mają być uprawnieni do upubliczniania uzyskanych w ten sposób informacji.

Instytut Pamięci Narodowej będzie zobowiązany do wszczęcia z urzędu postępowania w sprawie „pomówienia Narodu lub Państwa Polskiego, grupy polskich obywateli lub też osób indywidualnych będących obywatelami polskimi o udział, organizowanie lub odpowiedzialność za zbrodnie komunistyczne i nazistowskie”.

Jednocześnie projektodawca zakłada możliwość wprowadzenia w statucie partii politycznej postanowienia uzależniającego członkostwo w partii politycznej od wyrażenie zgody na udostępnienie przez IPN organowi upoważnionemu do reprezentowania partii politycznej na zewnątrz informacji, o których mowa w art. 1 projektu.

Projekt przewiduje czternastodniowe *vacatio legis*.

2. Stan prawa wspólnotowego w materii objętej projektem ustawy

1. Proponowane w przedłożonym projekcie zmiany wymagają oceny z punktu widzenia relacji między prawem Unii Europejskiej a zasadami ochrony danych osobowych oraz zasadą poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności.

2. Aktem prawnym Unii Europejskiej regulującym zasady postępowania z danymi osobowymi jest dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz. Urz. WE L 281 z 23.11.1995 r., s. 31, ze zmianami; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 15, s. 355). Zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy państwa członkowskie są zobowiązane chronić podstawowe prawa i wolności osób fizycznych, w szczególności ich prawo do prywatności w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych. Art. 2 dyrektywy definiuje przetwarzanie danych jako każdą operację lub zestaw operacji dokonywanych na danych osobowych, jak np. gromadzenie, rejestracja, porządkowanie, przechowywanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez transmisję, rozpowszechnianie lub udostępnianie w inny sposób.

3. W odniesieniu do relacji między proponowanymi w projekcie zmianami a zasadą poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności należy wskazać, że zgodnie z art. 6 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) Unia opiera się na zasadach wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawnego, które są wspólne dla państw członkowskich. Unia szanuje prawa podstawowe zagwarantowane w

Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie 4 listopada 1950 roku¹, oraz wynikające z tradycji konstytucyjnych wspólnych dla państw członkowskich, jako zasady ogólne prawa wspólnotowego (art. 6 ust. 2 TUE). Prawa człowieka i podstawowe wolności zostały określone także w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, proklamowanej w Nicei w dniu 7 grudnia 2000 r. (Dz. Urz. WE C 364 z 18 grudnia 2000 r. s. 1). Dokument ten nie stanowi obecnie samodzielnego, wiążącego źródła prawa w Unii Europejskiej.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (TS), prawa człowieka muszą być przestrzegane przez państwa członkowskie podczas wprowadzania w życie i stosowania postanowień prawa wspólnotowego (wyrok Trybunału z 24 marca 1994 r. w sprawie *Bostock*, C-2/92, § 16, Zb. Orz. 1994, s. I-955). Trybunał Sprawiedliwości nie jest jednak uprawniony do badania zgodności prawa krajowego państw członkowskich z prawami podstawowymi bez związku z prawem wspólnotowym (m.in. wyrok Trybunału z 29 maja 1997 r. w sprawie *Kremzow przeciwko Republice Austrii*, C-299/95, § 14-16, Zb. Orz. 1997, s. I-2629). Kompetencję w tym przypadku posiada natomiast Europejski Trybunał Praw Człowieka.

4. Jednocześnie należy stwierdzić, że zgodnie z postanowieniami wprowadzonymi do TUE na mocy Traktatu z Amsterdamu i Traktatu z Nicei, działania państw członkowskich mogą być przedmiotem oceny politycznej, w kontekście zasad wymienionych w art. 6 ust. 1 TUE, dokonywanej przez Radę Unii Europejskiej i Parlament Europejski w trybie art. 7 TUE. W przypadku stwierdzenia w ramach tej procedury wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia tych zasad w jednym z państw członkowskich, Rada może skierować do tego państwa stosowne zalecenia. W przypadku zaś stwierdzenia poważnego i stałego naruszenia tych zasad, Rada może zdecydować o zawieszeniu niektórych praw tego państwa wynikających ze stosowania Traktatu, łącznie z prawem do głosowania przedstawiciela rządu tego państwa w Radzie. Analogiczny przepis zawiera także Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE) w art. 309.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa wspólnotowego

1. Art. 3 dyrektywy 95/46/WE stanowi, że nie ma ona zastosowania do przetwarzania danych osobowych w ramach działalności wykraczającej poza zakres prawa wspólnotowego, a w żadnym razie do działalności na rzecz bezpieczeństwa publicznego, obronności, bezpieczeństwa państwa oraz działalności państwa w obszarach prawa karnego. W tym kontekście uznać

¹ Polska ratyfikowała Europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w dniu 19 stycznia 1993 r. Tekst konwencji został opublikowany w Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zmianami.

należy, że dyrektywa 95/46/WE nie ma zastosowania w zakresie wynikającym z proponowanych w przedłożonym projekcie zmian do ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz ustawy o partiach politycznych.

2. Projekt ustawy nie zawiera przepisów objętych prawem Unii Europejskiej. Dlatego w przypadku przyjęcia proponowanej ustawy, działania państwa podejmowane na jej podstawie, nie stanowią wprowadzenia w życie, ani nie będą aktem stosowania prawa UE, nie będą podlegały – także z punktu widzenia zasady poszanowania praw człowieka – kontroli sądowej sprawowanej przez TS.

Jednocześnie należy zauważyć, że jeśli przyjęcie projektu i wykonywanie nowych przepisów prowadziłyby, w ocenie instytucji UE, do poważnego i stałego naruszenia zasad wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawnego, instytucje te mogłyby podjąć polityczne działania, mające charakter sankcji politycznych. Stosownie do art. 7 TUE i art. 309 TWE Rada UE mogłaby więc zdecydować o zawieszeniu niektórych praw Polski wynikających ze stosowania TUE lub TWE, łącznie z prawem do głosowania przedstawiciela rządu naszego państwa w Radzie.

4. Konkluzja

Przedmiot projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Jednakże, jeśli przyjęcie projektu i wykonywanie nowych przepisów prowadziłyby w przyszłości, w ocenie instytucji UE, do poważnego i stałego naruszenia zasad wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawnego, w tym w szczególności takich praw, jak prawo do poszanowania prywatności lub prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, instytucje te mogłyby podjąć polityczne działania, mające charakter sankcji politycznych.

Sporządził: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Lech Czapla

Deskryptory Bazy REX: Instytut Pamięci Narodowej, ochrona danych osobowych, organa bezpieczeństwa, partia polityczna, prawa człowieka, prawo prasowe, projekt ustawy, Unia Europejska

Warszawa, 14 lutego 2006 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 Regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Rafał Wiechecki) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt ustawy w art. 1 zobowiązuje Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej do udostępnienia wnioskodawcy materiałów, w tym akt osobowych, dotyczących tajnych pracowników lub współpracowników organów bezpieczeństwa państwa. Wnioskodawca – organ upoważniony do reprezentowania partii politycznych na zewnątrz w odniesieniu do członków danej partii lub redaktor naczelny w odniesieniu do osób pełniących funkcje publiczne – będzie uprawniony do upubliczniania uzyskanych w ten sposób informacji. Instytut Pamięci Narodowej ma być zobowiązany do wszczęcia z urzędu postępowania w sprawie „pomówienia Narodu lub Państwa Polskiego, grupy polskich obywateli lub też osób indywidualnych będących obywatelami polskimi o udział, organizowanie lub odpowiedzialność za zbrodnie komunistyczne i nazistowskie”. Jednocześnie projektodawca zakłada możliwość wprowadzenia w statucie partii politycznej postanowienia, zgodnie z którym członkostwo w partii politycznej jest uzależnione od wyrażenia zgody na udostępnienie przez IPN organowi upoważnionemu do reprezentowania partii politycznej na zewnątrz informacji, o których mowa w art. 1 projektu. Przedmiot projektowanej ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.**

Sporządził: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Lech Czaplak